

Lausunto Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) koskien Latitude 66 Cobalt Oy:n hakemusta (KaivNrno 3965), Lupatunnus KL2019:0005

Dnro KMO/404/10.05.00.00/2021

Tiivistelmä Yhdyskuntatekniikan lautakunta antaa Kuusamon kaupungin lausunnon otsikon mukaisesta asiasta

Päätösehdotus Yhdyskuntatekniikan lautakunta päättää antaa lausuntonaan esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös

Esittelyteksti

Latitude 66 Cobalt Oy on jättänyt kaivosviranomaisena toimivalle Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) hakemuksen (jätetty 30.4.2019/täydennetty 28.2.2021) kaivosluvan raukeamisen lykkäämiseksi sekä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta. Hakemuksesta on kuulutettava julkisesti ja asianosaisilla on tilaisuus jättää asiasta muistutus ja muilla kuin asianosaisilla on tilaisuus jättää mielipide.

Tukes pyytää ennen päätöksentekoa hakemuksesta lausunnot Kuusamon kaupungilta, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitolta ja Säteilyturvakeskukselta. Lausuntoa pyydetään 3.5.2021 mennessä.

Juomasuo-niminen kaivospiiri on määrätty 17.5.1993 (kaivoskirja 5.11.1993) aiemman, kumotun kaivoslain (503/1965) nojalla. Kaivospiiriä on laajennettu samana vuonna (Pohjasvaara). Toiminnanharjoittaja on kaivospiirin voimassaoloaikana vaihtunut useampaan kertaan. Juomasuon kaivospiirin nykyinen haltija on Latitude 66 Cobalt Oy. Varsinaiseen kaivostoimintaan ei ole toistaiseksi ryhdytty. Hakemuksen mukaan kaivoskirjoissa ei ole annettu määräystä siitä, mihin mennessä kaivosoikeuden haltijan on ryhdyttävä kaivostyöhön tai muuhun sellaiseen esiintymän luonteen edellyttämään työhön, joka osoittaa hänen vakavasti pyrkivän kaivospiirissä varsinaiseen kaivostyöhön. Kaivoskirjoissa ei myöskään ole annettu määräystä kaivosluvan voimassaolon päättymisestä.

Aikaisemman toiminnanharjoittajan esityksestä on kaivospiirin voimassaoloa arvioitu kaivosviranomaisessa aiemmin ja toiminnan todettiin täyttävän kaivoslain (621/2011) 50 §:n veloitteen muusta sellaisesta esiintymän luonteen edellyttämästä työstä, joka osoittaa vakavan pyrkimyksen varsinaiseen kaivostyöhön (2015).

Kaivoslain 52 §:n mukaan kaivosluvassa tulee kuitenkin asettaa määräaika, jonka kuluessa kaivosluvan haltijan on ryhdyttävä

kaivostoimintaan tai muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvanhaltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kaivostoimintaan. Tämän johdosta kaivosviranomaisen on myöhemmin arvioinut, että kaivosoikeuden haltijan tulee hakea kaivosluvan raukeamisen lykkäämistä, jotta uusi päivämäärä kaivostyöhön ryhtymiseksi voidaan kaivosviranomaisen toimesta määrätä.

Kuulutus sisältää kaivosviranomaisen ennakkotiedonannon: Koska kaivosoikeuden haltija on toimittanut kaikkien kaivospiirin maanomistajien kirjalliset suostumukset kaivospiirin raukeamisen lykkäämiseksi, kuten kaivoslain 68 §:ssä edellytetään, ei kaivosoikeuden lykkäämisen raukeamiselle tai uuden määräajan asettamiselle kaivostyöhön ryhtymiseksi ole tältä osin estettä.

Kaivoslain 62 §:n mukaan lupaviranomaisen on tarkistettava toistaiseksi voimassa olevan kaivosluvan määräyksiä vähintään kymmenen vuoden välein. Kaivosviranomaisen tulee antaa toistaiseksi voimassa oleville kaivospiireille yleisen ja yksityisen edun turvaamisen kannalta tarpeelliset määräykset.

Hakemuksen ja sen täydennyksen mukaan uudet kairaustulokset osoittavat kullan ja koboltin osalta merkittäviä pitoisuuksia (malmivarantoarviossa kullan kokonaismäärä on yhteensä 647.000 unssia ja koboltin määrä 5.840 tonnia). Etenkin koboltin ja mahdollisten muiden hyödyntämiskelpoisten mineraalien talteenotto edellyttää kuitenkin sekä louhintaan että talteenottoon liittyviä lisätutkimuksia.

Alueen esiintymät sisältävät kullan ja koboltin lisäksi myös muita alkuaineita, mm. harvinaisia maametalleja ja urania. Tuotannon aikaiset uraanipitoisuudet rikastehiekassa ja sivukivissä tulevat tarkentumaan YVA-prosessin aikana suoritettavissa metallurgisissa testeissä. Uraanipitoisuudet Juomasuon alueella ovat niin vähäiset, että uraanin talteenotto ei ole kaupallisesti perusteltua.

Kaivossuunnittelu tähtää maanlaiseen kaivostoimintaan. Kaivostoiminta on suunniteltu ympärivuotiseksi ja ympärivuorokautiseksi. Tämänhetkisen arvion mukaan Juomasuon malmion louhintamenetelmäksi soveltuu parhaiten pitkittäinen pengertäyttölouhinta. Vuosittainen kokonaislouhintamäärää (malmi + sivukivi) on n. 400 000 tonnia vuodessa. Erityisesti kaivoksen rakennusvaiheessa kokonaislouhintamäärä voi olla suurempi, mahdollisesti ylittäen 550 000 tonnia vuodessa.

Vesienhallinnan ja ympäristöturvallisuuden suunnittelun peruslähtökohtana on riskien tehokas hallinta. Kattavan vesienhallintasuunnitelman tekeminen edellyttää tietoa alueen hydrogeologiasta, tulevan toiminnan kaivosvesistä (laatu, määrä) ja veden kiertokulkuun vaikuttavista tekijöistä. Latitude 66 Cobalt Oy te-

kee parhaillaan tutkimuksia tekniseen suunnitteluun tarvittavan taustatiedon keräämiseksi. Geologisen tutkimuksen lisäksi tietoa tuotetaan veden kiertokulkuun liittyvillä kenttätutkimuksilla, analyyseilla ja mallintamisella. Edellä mainittu tieto tulee olemaan keskeisessä roolissa myös YVA-prosessissa sekä mm. kaivostoiminnan lopettamista ja jälkihoitoa koskevassa suunnittelussa. Tutkimusten määrittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota mm. kaivosvesiin, hule- ja sadevesiin sekä niiden hallintaan.

Hakemuksessa esitetään hankkeeseen sovellettavaksi kokonaan uutta YVA-menettelyä.

Toiminnanharjoittaja perustelee kaivosluvan raukeamisen lykäämishakemustaan tutkimuksissa ilmenneillä lisäselvitystarpeilla, jotka ovat oleellisia toiminnan suunnittelemiseksi. Lisäselvitykset valmistunevat vuoden 2023 loppuun mennessä. Hakemuksessa on esitetty alustava aikataulu, jonka mukaan toiminta aloitettaisiin vuoden 2024 viimeisellä vuosineljänneksellä.

Kuulemisasiakirjat ovat kokonaisuudessaan nähtävissä Tukesin verkkosivuilla <https://tukes.fi/paatokset-ja-kuulutukset/kaivospiirit-ja-kaivosluvat>

Lausunto

Juomasuon kaivospiiri on perustettu aiemman kaivoslain nojalla. Velvollisuus kuulla kuntaa tuli kaivoslakiin (503/1965) vasta 1.1.2001.

3-vaihemaakuntakaavassa (täytäntöönpano 5.11.2018) koko Kuusamon pohjoisosa Kirkonkylän pohjoispuolelta karkeasti rajattuna on mineraalivarantoaluetta (ekv-1). Merkinnällä osoitetaan sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. Lisämerkinnällä -1 osoitetulla mineraalipotentialivyöhykkeellä on erityistä yhteensovittamisen tarvetta esimerkiksi asumisen, matkailun tai muun merkittävän alueellisen erityispiirteen kanssa. Kehittämisperiaatteet: Mikäli alueen mineraalivarojen hyödyntämistä edistetään, sovitetaan toiminta yhteen muun maankäytön kanssa ja otetaan huomioon mineraalivarojen hyödyntämisen ympäristövaikutukset sekä alueiden erityispiirteet.

Kuusamon kaupunginvaltuusto hyväksyi oikeusvaikutteisen Kuusamon strategisen yleiskaavan 13.12.2016 §:ssä 81. Kyseinen Juomasuon alue kuului yleiskaavassa kumotun aluevarauksen (rm-1) sisälle, jolle ei sallittu kaivostoimintaa. Kaivosyhtiö valitti hyväksymispäätöksestä, ja lopuksi korkein hallinto-oikeus pysytti Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätöksen, jolla hallinto-oikeus oli kumonnut kaikki kaivostoimintaa koskevat merkinnät ja määräykset. Kaupunki on kuitenkin ilmaissut kan-

tansa valtuuston selkeällä enemmistön päätöksellä. Kaupungin-hallitus on linjannut myös 20.2.2007 41 §, ettei uranikaivos-toiminnan aloittamista Kuusamossa hyväksytä.

Toiminnanharjoittaja perustelee kaivosluvan raukeamisen lykkäämishakemustaan tutkimuksissa ilmenneillä lisäselvitystarpeilla, jotka ovat oleellisia toiminnan suunnittelemiseksi. Tässä vaiheessa toimintojen sijoittamisesta ei ole vielä tehty päätöksiä. Toimintojen sijoittaminen edellyttää riittävän suunnittelun tietopohjan kokoamista, jotta voidaan huomioida erityisesti ympäristö- ja turvallisuusseikat, sosiaaliset vaikutukset, logistiikka ja maankäyttö. Lisäselvitykset valmistunevat vuoden 2023 loppuun mennessä.

Kaivosviranomaisen on ilmoittanut ennakkoon, että koska kaivosalueen hallinta perustuu kaivosluvan haltijan omistukseen tai kiinteistön omistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin, ei kaivosluvan raukeamisen lykkäämiselle ole estettä kaivoslain 68 §:n nojalla, vaikka 3 momentissa säädetty kymmenen vuoden enimmäisaika olisi kulunut umpeen.

Lisäksi kaivoslain 68 §:n mukaan lykkäämisen edellytyksenä on, että luvanhaltija osoittaa, että luvan raukeamista on lykättävä yleisen edun tai muiden erityisten syiden perusteella. Laitte 66 Cobalt Oy on mm. esittänyt, että ympäristövaikutusten arviointi on oleellinen osa teknistä suunnittelua, jota ilman ei informoituja päätöksiä teknisistä ratkaisuksista voida tehdä. Yhtiö on nähnyt tämän yhdeksi merkittäväksi syyksi hakea lisää-kaa hankkeen suunnittelemiseksi.

Kaivoslain 47.4 §:n mukaan mm. kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan taikka kaivostoiminnan vaikutukset huomioon ottaen asian tulee olla muutoin riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa. Hakemuksessa on mainittu nykyinen kaavoitustilanne, aikataulukaaaviossa on varattu kaavoitukselle aikajana, mutta kuvauksessa ei mainita lainkaan kaavoitusta.

Kuusamon kaupunki edellyttää, että alueelle laaditaan riittävän laaja oikeusvaikutteinen osayleiskaava alueen toimintojen yhteen sovittamiseksi sekä yleiskaavan pohjalta tarkempiasteinen asemakaava. Mahdollisen kaivostoiminnan sijoittuminen näin keskeiselle alueelle vaatii ehdottomasti kaavalliset tarkastelut tarpeellisine selvityksineen. Kaavoja laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Kaupunki edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointi tehdään louhintamäärästä riippumatta (YVA-laki 3.2 §) hankkeen riskialttiin ja ongelmallisen vesien hallinnan sekä maaperän uraanipitoisuuden vuoksi.

Yhdyskuntatekniikan lautakunta on antanut 29.4.2014 §:ssä 64 lausunnon Juomasuon kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamista ja vakuuden määräämistä. Tukes teki asiassa päätöksen 30.6.2014. Latitude 66 Cobalt Oy on asettanut Tukesin päätöksen lupamääräyksen 5 mukaisen 10 000 euron suuruisen oma-velkaisen pankkitakauksen. Vakuus kattaa pintamaakasojen loiventamisen, tutkimuskaivantojen peittämisen ja avolouhoksen aitaamisen. Korkein hallinto-oikeus palautti ratkaisullaan 22.11.2017 viranomaisen päätöksen koskien yleisten ja yksityisten etujen turvaamisen kannalta tarpeellisia määräyksiä viranomaisen uudelleen käsiteltäväksi.

Toiminnanharjoittajan esittämän näkemyksen mukaan asetettu 10 000 euron suuruisen vakuus olisi riittävä. Toisaalla hakemuksessa esitetään, että arviota tullaan tarkentamaan täydentyviin suunnitelmiin perustuen. Kuusamon kaupunki edellyttää, että kaivosviranomaisen arvioi huolellisesti vakuuden määrän suhteessa toiminnasta aiheutuviin seurauksiin ja alueen saattamiseen ennalleen ja yleisen turvallisuuden edellyttämään kuntoon. Kuusamon kaupungin näkemyksen mukaan, huomioon ottaen alueelle mahdollisesti syntyvät riskit, asetettavan vakuuden tulee olla moninkertainen esitettyyn nähden.

Päätöshistoria	-
Liitteet	Kaivospiirin raja
Oheismateriaali	-
Esittelijä	Yhdyskuntajohtaja Jarkko Tammi, p. 040 564 5716
Lisätietoja	Valmistelija: kaavoitusarkkitehti Leavuokko Alavuotunki, p. 040 825 5173
Tiedoksi	Tukes Maankäyttö
Muutoksenhakuohjeet	Ei muutoksenhakuoikeutta